

Univerza v Mariboru

Ekonomsko-poslovna fakulteta

Razlagova 14
2000 Maribor, Slovenija

SPOROČILO ZA JAVNOST

Izšla je znanstvena monografija: **Podjetništvo med priložnostjo in nujo: GEM Slovenija 2015**

Maribor, 05. 04. 2016 – V okviru mednarodnega raziskovalnega projekta Global Entrepreneurship Monitor (GEM) je v zbirki »Slovenski podjetniški observatorij« izšla znanstvena monografija z naslovom *Podjetništvo med priložnostjo in nujo: GEM Slovenija 2015*, ki jo je pripravil raziskovalni tim Inštituta za podjetništvo in management malih podjetij na Ekonomsko-poslovni fakulteti Univerze v Mariboru.

Global Entrepreneurship Monitor (GEM) je največja svetovna raziskava na področju podjetništva, ki že 17 let omogoča temeljit vpogled v svet podjetništva. Študija ugotavlja, da se Slovenija uvršča približno na sredino lestvice v svetovnem in v evropskem merilu glede deleža ljudi, ki menijo, da je začeti s podjetništvom dobra izbira kariere (53,7 %). Uspešni podjetniki so v slovenski družbi spoštovani, o čemer je prepričanih 70 % ljudi, kar uvršča Slovenijo na dokaj visoko 7. mesto v evropskem merilu. Ljudje v Sloveniji v povprečju tudi nekoliko bolje kot leto poprej zaznavajo medijsko podporo uspešnim podjetniškim zgodbam. Pri posameznikih je zaznati relativno veliko zaupanje v lastne podjetniške sposobnosti in kompetence (51,5 %), kar Slovenijo uvršča na visoko 6. mesto med evropskimi državami. Ena od značilnosti slovenskih globoko zakoreninjenih družbenih norm je mnenje, da je prav, da bi imeli vsi ljudje v državi približno enako raven življenjskega standarda. Ta značilnost slovenske družbe, nas je v letu 2015 pripeljala na sam vrh svetovne lestvice. V Sloveniji namreč skoraj 82 % odraslih meni, da bi bilo večini ljudi ljubše, če bi imeli vsi podobno raven življenjskega standarda. Ostajamo na repu (57. mesto od 60-ih držav) glede zaznavanja dobrih poslovnih priložnosti, ki se slednjič odrazijo v podjetniških namerah posameznika, ko je v letu 2015 le še 10 % odraslih posameznikov razmišljalo o tem, da bi v prihodnjih treh letih ustanovili podjetje. Sklenemo torej lahko, da ljudje v Sloveniji v povprečju menijo, da imajo znanje in sposobnosti za podjetništvo in se primerjalno z drugimi državami tudi manj bojijo neuspeha, a se zanj vendarle ne odločijo. Vodja raziskave **prof. dr. Miroslav Rebernik** ob tem izjavlja: »Eden izmed pomembnih razlogov da posamezniki ne razmišljajo o tem, da bi bili podjetniki, je tudi v tem, da jih pri tem čaka preveč ovir in slabosti. Zato seveda ne pomaga zatrjevati, kako je podjetništvo pomembno za razvoj gospodarstva ali družbe, saj je odločitev zanj osebna odločitev in posamezniki še kako pretehtajo slabosti in koristi podjetniške poti.«

GEM spremlja podjetniško aktivnost v vseh fazah podjetniškega procesa – od nastajanja podjetja pa vse do prenehanja poslovanja. Slovenija je glede podjetniške aktivnosti v vseh proučevanih fazah, od nastajajočih do ustaljenih podjetnikov, pod povprečjem proučevanih držav. S 5,9-odstotno zgodnjo podjetniško aktivnostjo (TEA indeks), se je Slovenija v letu 2015 med 60 državami GEM uvrstila na nezavidljivo 53. mesto. Tako po letu 2013, ko je TEA indeks znašal 6,4 %, ponovno beležimo njegovo upadanje. Nekateri posamezniki se za podjetništvo odločijo zaradi nujnosti, da preživijo, drugi zato, da bi izkoristili obetavno poslovno priložnost. Zaskrbljujoče je dejstvo, da po letu 2013 zaznavamo bistven porast podjetništva iz nuje. *»Četudi je vsako podjetništvo in podjetniška iniciativa dobrodošla, pa je takšen proces nevaren, saj podjetništvo iz nujnosti, ker posamezniki nimajo boljše možnosti za preživetje, pomeni tudi manj razvojnega in zaposlitvenega potenciala«*, je izjavila članica raziskovalnega tima **doc. dr. Barbara Bradač Hojnik**.

Spremljanje podjetniškega procesa od družbene sprejetosti podjetništva in izhodiščne skupine posameznikov, ki izkazujejo podjetniški potencial pa vse do ustanovitve, delovanja in prenehanja poslovanja pokaže, da je imelo v letu 2015 pozitiven odnos do podjetništva 62,3 % odraslega prebivalstva, kar je dober odstotek več kot leto poprej. Posameznikov, ki so menili, da imajo potrebne sposobnosti, znanje in izkušnje za podjetništvo, so zaznavali poslovne priložnosti v okolju in jih strah pred neuspehom ne bi odvrnil od podjetniške poti, je bilo že precej manj – 36,4 %. Še dosti manj (9 %) je bilo tistih, ki zaznavajo poslovne priložnosti in so rekli, da nameravajo v prihodnjih treh letih postati podjetnik. Tistih posameznikov, ki so dejansko začeli realizirati svojo podjetniško namero (nastajajoči podjetniki), pa je bilo v Sloveniji bistveno manj, le 3,2 %. Novih podjetnikov, ki poslujejo več kot tri mesece in manj kot tri leta in pol, pa še manj, v letu 2015 le 2,8 %. Toda tudi vsi ti se ne obdržijo, saj je vseh tistih podjetnikov, ki svoje podjetje uspešno vodijo v začetnih turbulentnih letih in preidejo med ustaljene podjetnike (poslujejo več kot tri leta in pol), v Sloveniji le 4,2 %.

Število žensk med podjetniki ostaja v Sloveniji še naprej majhno. V letu 2015 je po dveh letih spodbudne rasti žal znova zaznati padec deleža zgodnje podjetniške aktivnosti žensk (s 33,9 % na 27,9 %). V letu 2015 je ponovno upadel tudi delež najvišje izobraženih zgodaj podjetniško aktivnih posameznikov (z 39,4 % na 31,4 %). Po mnenju članice raziskovalnega tima **prof. dr. Karin Širec**: *»Izgubljanje potenciala najvišje izobraženih posameznikov z dokončano visokošolsko, univerzitetno ali višjo izobrazbo pomeni izgubo najperspektivnejše skupine, od katere si lahko obetamo udeležanje najkakovostnejših podjetniških podvigov, tako imenovanih podjetnikov z visokim vplivom, ki bi lahko največ prispevali h kreiranju podjetij s potencialom ustvarjanja novih delovnih mest in visoke dodane vrednosti.«*

Slednja namreč nakazuje na kakovost podjetniške aktivnosti, ki je odvisna od inovativnosti podjetij in predvsem podjetniških aspiracij podjetnikov. Te ocenjujemo na osnovi podjetnikove ocene o želeni rasti zaposlenih, oceni inovativnosti izdelka in njegove usmerjenosti na mednarodne trge. Glede ambicij po rasti se slovenski podjetniki uvrščajo v zlato sredino proučevanih držav. Zanimivo pa je, da zelo velik delež podjetnikov sploh ne načrtuje rasti delovnih mest in da v naslednjih petih letih sploh ne bodo dodatno zaposlovali. Področje inovacijske naravnosti podjetništva proučujemo s pomočjo vprašanja, ali (potencialni) kupci že poznajo soroden izdelek oziroma storitev, ki ga trži nastajajoče ali novo podjetje. Ob tem nas zanima tudi podjetnikova ocena, ali na tržišču obstajajo konkurenčna podjetja, ki ponujajo enake ali podobne izdelke ali storitve. V Sloveniji kar 48 % podjetnikov v najzgodnejših fazah podjetništva meni, da imajo izdelek ali storitev, ki je nov za nekatere ali celo vse potencialne kupce. Visoko pa smo uvrščeni tudi po kazalniku usmeritve v nove tržne niše (53 % podjetnikov meni, da konkurirajo na trgih z zelo malo ali celo nič konkurentov). Tretje področje podjetniških aspiracij se nanaša na izvoz izdelkov ali storitev, pri tem pa ta zajema tako neposredni izvoz kakor tudi morebitno internetno prodajo v tujini ter nakupe tujcev v proučevani državi. Analiza za Slovenijo kaže, da je leta 2015 delež nastajajočih in novih podjetij, ki

menijo, da več kot 75 % kupcev njihovih izdelkov oziroma storitev prihaja iz tujine, znašal 17 %, kar uvršča Slovenijo na prvo mesto med proučevanimi državami. To je vsekakor spodbuden pozitiven premik, ki nakazuje, da se podjetniki v Sloveniji zavedajo pomena mednarodnih trgov. Ti so za majhne države še kako pomembni, saj brez internacionalizacije ni mogoče dosegati primerne velikosti podjetja in s tem tudi ne zadostne ekonomije obsega in razpona.

V zadnjih nekaj letih se koncept podjetniškega ekosistema pojavlja kot temeljno izhodišče pri oblikovanju in izvajanju podjetniške politike v mestih, regijah ali na nacionalni ravni. Podjetja se namreč ne razvijajo v vakuumu, pač pa v interakcijah z dobavitelji, odjemalci, financerji in drugimi deležniki podjetniškega ekosistema, ki lahko pomembno prispevajo k uspešnemu razvoju in rasti podjetja. Po mnenju izvedencev Slovenija za povprečjem držav EU še vedno najbolj zaostaja pri kulturnih in družbenih normah, ki podpirajo (ali zavirajo) podjetniško aktivnost. Sledijo vladne politike na področju regulative, odprtost notranjega trga, izobraževanje za podjetništvo ter dostop do poslovne in strokovne infrastrukture. Nad povprečjem EU pa smo se leta 2015 uvrstili pri oceni dinamike notranjega trga. Primerjava povprečnih ocen okvirnih pogojev za podjetništvo v Sloveniji s preteklimi leti kaže, da se nam po mnenju izvedencev izboljšujeta podpora vladnih politik ter dostop do finančnih virov za podjetništvo. Bolje so ocenjeni tudi vladni programi, dostop do fizične infrastrukture ter poslovne in strokovne infrastrukture. Največji padec od leta 2013 pa je mogoče zaznati pri izobraževanju in usposabljanju za podjetništvo.

Vsakoletna svetovna raziskava podjetništva Global Entrepreneurship Monitor (GEM), omogoča boljše razumevanje družbenih vrednot o podjetništvu in individualnih podjetniških značilnosti posameznika. Podjetniško aktivnost spremlja v celotnem življenjskem ciklu, po tipih aktivnosti in po sektorjih aktivnosti. Precej pozornosti posveča tudi podjetniškim aspiracijam in kakovosti podjetniškega ekosistema, saj ta pomembno pospešuje (ali zavira) podjetniške procese v družbi. Od leta 1998 do danes je svetovni raziskovalni konzorcij več kot 500 strokovnjakov za podjetniške raziskave, vsako leto opravi več kot 200.000 intervjujev v več kot 100 državah. Slovenija se je raziskavi, ki jo usklajuje koordinacijski tim na London Business School (Velika Britanija) in Babson College (ZDA), pridružila leta 2002. Nosilec slovenskega dela raziskave je *Inštitut za podjetništvo in management malih podjetij na Ekonomsko-poslovni fakulteti Univerze v Mariboru*, ki skupaj z raziskovalci iz ostalih nacionalnih timov tudi aktivno sokreira nadaljnji razvoj vsebine in metodologije svetovne raziskave. Raziskovalni tim sestavljajo prof. dr. Miroslav Rebernik (vodja), prof. dr. Polona Tominc, doc. dr. Katja Crnogaj, prof. dr. Karin Širec, doc. dr. Barbara Bradač Hojnik in mag. Matej Rus.

Raziskavo so v letu 2015 podprli SPIRIT, Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije in Inštitut za podjetništvo in management malih podjetij na Ekonomsko-poslovni fakulteti Univerze v Mariboru.

Podrobni rezultati raziskave so dostopni na spletnih straneh Inštituta za podjetništvo in management malih podjetij: <http://epfip.uni-mb.si> in <http://www.gemslovenia.org> ter na globalni strani www.gemconsortium.org, kjer najdete tudi rezultate raziskav podjetništva v preteklih letih, podatkovne baze in številne druge informacije o svetovni raziskavi. Temeljna informacija o rezultatih, prirejena za pametne telefone, je dostopna na m.gemconsortium.org.

Dodatne informacije:

- Prof. dr. Miroslav Rebernik, telefon: 02 22 90 254, elektronski naslov: miroslav.rebernik@um.si
- Prof. dr. Polona Tominc, telefon: 02 22 90 302, elektronski naslov: polona.tominc@um.si

Rezultati raziskave GEM Slovenija 2015 bodo predstavljeni v okviru 3. konference MSP za mala in srednja podjetja, ki bo 05.04.2016 na Gospodarski zbornici Slovenije v Ljubljani.